

طب جندی شاپور

(طب محلی دزفول)

گردآوری تحقیق و تألیف:

عظیم محمودزاده شیرازی

ویراستار: علی رضا عروه

سرشناسه: محمودزاده شیرازی، عظیم، ۱۳۴۸ -
عنوان و نام پدیدآور: طب جندی شاپور / گردآوری تحقیق و تالیف به قلم عظیم محمودزاده شیرازی
مشخصات نشر: تهران: انتشارات عقیل، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری:

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۶۳-۱۲۵-۲

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

موضوع: پزشکی سستی -- ایران -- خوزستان

موضوع: پزشکی سستی

رده بندی کنگره: ۱۳۹۳ ط ۲ م ۳۷ / ۸ R ۱۳۷

رده بندی دیویی: ۶۱۰ / ۹۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۲۶۶۵۵۵۴

تهران - خ انقلاب - خ فخر رازی - خ ژاندارمری (شرقی)

پلاک ۸۰ - طبقه اول

تلفن مرکز پخش: ۶۶۴۹۷۷۸۷ - ۶۶۴۱۶۲۹۶

www.nashreahgil@yahoo.com

entesharate.aghil@yahoo.com

نام کتاب: طب جندی شاپور

نویسنده: عظیم محمودزاده

ویراستار: علی رضا عروه

نوبت و سال چاپ: اول / ۱۳۹۴

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۶۳-۱۲۵-۲

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

صفحه آرائی: سمیه مددی

فهرست

۱۳.....	پیشگفتار.....
۱۵.....	پیشینه.....
۱۷.....	سازمان شهری و تشکیلات جندی شاپور.....
۲۱.....	نهضت ترجمه.....
۲۳.....	غروب جندی شاپور.....
۲۵.....	مقدمه مؤلف.....

فصل اول: مبانی طب قدیم، مقایسه طب قدیم و جدید دزفول و جندی شاپور

۳۳.....	تاریخچه مختصری از طب جندی شاپور.....
۳۴.....	مقایسه طب جدید با طب سنتی.....
۳۵.....	دزفول و طب.....
۳۶.....	علت زیاد شدن بیماری‌ها.....
۳۸.....	طب قدیم و طب جدید.....
۴۰.....	مبانی طب سنتی.....
۴۱.....	طبایع چهارگانه.....
۴۳.....	همبستگی طبایع با مزه‌ها.....
۴۳.....	مزاج در سنین مختلف و جنسیت مختلف.....
۴۴.....	مزاج اندام‌ها.....
۴۴.....	قوانین کلی در شناخت داروها.....
۴۶.....	طبع چیست؟ مزاج چیست؟.....
۴۶.....	طبع سرد و گرم (غذا) یعنی چه؟.....

۴۸	علت طبع گرمی و سردی
۴۹	چهار گروه اصلی تغذیه
۴۹	علت سردی و گرمی خوراکی‌ها
۵۰	مزاج خود را چگونه بشناسیم؟
۵۲	طب سنتی ایران و هند
۵۳	تحقیقات جدید درباره مزاج
۵۳	ارتباط چاکراها در مکتب هندو با نفوس در مکتب اسلام
۵۸	انواع درمان در طب سنتی ایران
۵۸	روش‌های استفاده از داروهای گیاهی
۶۱	شاخه‌های درمانی طب سنتی
۶۱	دسته‌بندی طبیبان قدیمی
۶۲	ابزار جراحی یا - ابزار مورد استفاده در طب سنتی
۶۲	اسامی اطباء سنتی در دزفول
۶۳	اطباء سنتی دزفول متأخرین
۶۵	مبانی طب کهن
۶۷	همبستگی طبایع و فصول سال
۶۸	طب قدیم و طب جدید
۶۸	مقایسه تب‌های روانی A و B و مزاج سرد و گرم
۷۰	هماهنگی دو نوع شخصیت و مزاج متضاد از دیدگاه علوم و مکاتب مختلف
۷۱	هماهنگی وجود و نیرو در انسان در طب سنتی و سایر علوم و مکاتب در جهان قدیم و جدید
۷۳	اصول کلی طب سنتی
۷۴	بیماری‌ها و طبع
۷۴	صفرا
۷۵	علت بیماری‌ها
۷۶	سودا
۷۷	طبع خون
۷۹	خواب
۷۹	بیماری‌های مرتبط با طبع خون
۸۲	طبع بلغم

- ۸۳..... جایگاه طبع بلغم در بدن
- ۸۶..... باد در طب سنتی چیست؟
- ۸۹..... طبع باد
- ۹۰..... باد و روح
- ۹۱..... رابطه باد با بیماری های عصبی
- ۹۲..... هوا - باد
- ۹۲..... باد - انرژی - تنفس
- ۹۳..... نقش خمیازه در تنظیم باد
- ۹۳..... هوا در ریه
- ۹۴..... مسائل عصبی و تنگی نفس کمبود هوا در بدن
- ۹۵..... رابطه گوارش و تنفس
- ۹۵..... رابطه طبع باد با طبع بلغم و طبع سودا، ریه، معده و کبد
- ۹۶..... ارتباط تنفس و قلب
- ۹۷..... باد و فشار خون
- ۹۸..... درمان باد با تنفس عمیق
- ۹۸..... خنده و باد
- ۹۹..... آری خنده بر هر درد بی درمان دواست
- ۹۹..... باد در گوش
- ۱۰۰..... باد زکام
- ۱۰۰..... باد - انرژی - اعصاب
- ۱۰۲..... بادکش
- ۱۰۳..... مولوی چرا باد را از جنس آتش می داند؟
- ۱۰۳..... تنظیم باد در بدن
- ۱۰۳..... قولنج (حبس باد)
- ۱۰۴..... باد در معده
- ۱۰۴..... بادشکن های نفخ و باد شکم
- ۱۰۷..... حبس باد (قولنج سینه)
- ۱۰۸..... باد و دفع
- ۱۰۸..... نشانه ها و اثرات جابه جایی باد

عقاید و درمان	۱۰۹
عقاید درمانی، غلط یا درست؟	۱۰۹
اعتقاد درمانی دیگر	۱۱۰
عقاید غلط و ایجاد بیماری	۱۱۱

فصل دوم: مصاحبه‌ها با طبیبان سستی دزفول

مصاحبه با حاج عبدالحسین چاییده معروف به خزرعل طبیب محلی	۱۱۷
مصاحبه با حاج علیرضا ناصری پور طبیب و عطار سستی	۱۱۹
مصاحبه با حاج رمضان جراح فرزند حاج ملک جراح	۱۲۱
مصاحبه با حاج شعبون جراح فرزند حاج ملک جراح	۱۲۴

فصل سوم: نسخه‌های محلی، داروها و درمان‌ها و روش‌های درمانی بیماری‌های رایج در دزفول

هشدار	۱۲۹
نسخه‌ها	۱۲۹
انواع مرهم‌ها (پروها)	۱۴۵
بعضی عرقیات و خواص درمانی آن‌ها	۱۴۷
روش‌های درمانی	۱۴۸
روش‌های درمانی	۱۵۲
نکاتی جالب درباره طبع خوراکی‌ها	۱۵۳
درمان‌های عملی	۱۵۵
نمونه‌ای از طب در اشعار و لالایی‌ها	۱۵۵
اعتقادی عجیب در درمان قولنج	۱۵۶
روش‌های عملی درمانگران سستی برای جا انداختن در رفتگی‌ها	۱۵۶
بیماری‌های رایج در دزفول	۱۵۹
درمان درد مفاصل در طب سستی	۱۶۲
دلایل بیماری‌های رایج در دزفول	۱۶۳
داروهای گیاهی موجود در عطاری‌ها	۱۶۵
برخی از گیاهان دارویی منطقه دزفول	۱۶۶
چند بیماری و درمان آن‌ها که فقط در طب محلی دزفول موجودند	۱۶۷

۱۷۲.....	فرمول میزان شدن و سلامت کامل همیشگی.....
۱۷۴.....	هماهنگی چهار طبع در بدن و چهار عضو در بیرون.....
۱۷۵.....	چه عاملی بابت بیماری دیابت می‌شوند.....
۱۷۷.....	چند پیام بهداشتی به مردم دزفول.....
۱۸۰.....	یک معجون ارزشمند.....
۱۸۲.....	چند نکته جالب طبی.....
۱۸۴.....	دقّه (خال کوبی).....

فصل چهارم: زندگی نامه حاج ملک جراح و حکایات درمانی جالب

۱۹۳.....	حاج ملک.....
۱۹۴.....	شرح حال.....
۱۹۸.....	سفارشات و نوع زندگی حاج ملک از زبان فرزندش.....
۱۹۹.....	بعضی از ابتکارات او در درمان.....
۲۰۱.....	حکایاتی از درمان‌های حاج ملک جراح.....
۲۰۵.....	منابع.....

مقدمه

طبیعت، مائده گسترده خدمات که در هزاره های متوالی حیات انسان، بی دریغ و همواره نیازهای او را پاسخ داده است. پیش از انسان، حیوانات و موجودات نه تنها از این سفره باز و فراخ بهره گرفته اند که بر اساس غریزه، راز درمانگری گیاهان را می دانستند و با شعوری شگفت و حیرت انگیز از مواهب طبیعی برای درمان استفاده می کردند. چه بسیار داروهای درمانی را انسان از کاربرد حیوانات آموخته که بهره گیری از پنی سیلین، نعناع، برخی میوه ها، گل ها و رسوبات از آن جمله است.

سرزمین تاریخی خوزستان که خاستگاه تمدن های بزرگ و دانشمندان نامدار و نابغه های عالم پزشکی بوده است یکی از مراکز و کانون های گیاه شناسی و گیاه درمانی باستان محسوب می شود که روزگاری دانشمندان بنام یونانی و هندی و آثار پزشکی سریانی را پذیرا بوده و آوازه جندی شاپور چنان در چهارسوی جهان پیچیده بود که پزشکان از این سرزمین به دیگر سرزمین ها گسیل می شدند که یک نمونه آن پزشک معالج امیرالمومنین علی (ع) در کوفه بوده است.

تمدن بزرگ خوزستان و پایگاه علمی این جغرافیای علم خیز به گونه ای بود که وقتی در سال ۳۵ هجری، حکومت علی (ع) از مدینه به کوفه منتقل شد فیروزان ایرانی همراه با سی تن به کوفه آمدند تا حکومت امیرمؤمنان را تبریک بگویند و مولا با زبان فارسی برای آنان سخنرانی کرد و تمدن ایرانی را ستود و به بزرگی از آن یاد کرد. تمدنی که منجمی بزرگ چون عبدالله بن میمون پرورد و جورجیس بن بختیشوع را در عصر خلفای عباسی به عالم پزشکی عرضه داشت و ابن هیشم (ابوعلی مهندس اهوازی) را در دامان

خود تربیت کرد. یکی از شاخه‌های علمی جندی شاپور بزرگ، طب طبیعی و گیاهی آن بوده است که در تداوم خویش و اثربخشی در قرون بعد، الحاوی (الجامع الحاضر لصناعه الطب) زکریای رازی و قانون ابوعلی سینا را به عالم پزشکی تقدیم کرد.

میراث گرانقدر جندی شاپور دردا و دریغا به فراموشی سپرده شد و بعدها در هجوم طب جدید جز اندکی از آن که در مناطق ایلام، لرستان، دزفول و شوشتر به کار گرفته شد، چیزی از آن باقی نماند و جز چهره‌هایی اندک و بی‌ادعا که آخرین حلقه زنجیره آن‌ها در دزفول حاج ملک جراح بود به این طب اقبال و علاقه نشان ندادند.

اینک دوست خوش ذوق سخت‌کوش و پژوهشگرم جناب آقای عظیم محمودزاده به این مهم همت گمارده‌اند و موفق شده‌اند در طول چهار سال مطالعه و تحقیق و تعمق در طب سنتی جندی شاپور به رمز و رازهایی از آن دست یابند و با طرح آن در رادیو دزفول، باب این موضوع را بگشایند و به گونه‌ای با طب جدید به چالش برخیزند.

هم اکنون بحث پرداختن به طب سنتی از مباحث جدی دانشگاهی است و اینجانب در شورای فرهنگی وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی که افتخار عضویت دارم از زبان وزیر وقت خبر تأسیس رشته کارشناسی ارشد در این زمینه را شنیدم.

طب سنتی واقعی‌تی انکارناپذیر است و نه در تقابل با طب نو که در کنار آن می‌تواند مطرح باشد و به جای برخی درمانگری‌های پیچیده و هزینه‌ساز، روش‌های سهل و ساده را پیشنهاد دهد. باید طب سنتی را پذیرفت و در تقویت آن کوشید.

این اثر، درمانگری و طرح نسخه‌های مفید و مؤثری است که حاصل مطالعات و تجربیات نگارنده اثر، جناب آقای محمودزاده است که جز طب سنتی جندی شاپور گوشه چشمی به طب هندی و چینی نیز دارد و در کنار آن از روان‌درمانی نیز غافل نبوده است.

توفیق افزون‌تر این پژوهشگر گرانمایه شهر علم و ایمان و فقاقت و ادب و طبابت، دزفول عزیز را از بارگاه الهی مسئلت دارم. این کوشش و جوشش مستمر و مداوم باد.

دکتر محمد رضا سنگری

دزفول ۱۳۸۸/۱۲/۲۸